

Voorbij taal

Ali Ritsema

Ali Ritsema was voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland. Zij is medevertaler van meerdere boeken voor de UTVN en geeft lezingen in binnen- en buitenland.

Als we willen weten wat 'voorbij taal' ligt, is het goed om eerst uit te vinden wat we met 'taal' bedoelen. In het woordenboek vinden we dat 'taal' het middel is waarvan de mens zich bedient om zijn gevoelens en gedachten kenbaar te maken, dat 'taal' bestaat uit woorden die in één of meer landen gebruikt worden, dat 'taal' een manier van uitdrukken is en dat 'taal' een vermogen van de spraak is.

Het vermogen van de spraak

Volgens *De Geheime Leer (GL II, 198)* van H.P. Blavatsky (HPB), wordt in het vierde wortelras de spraak ontwikkeld. Het eerste wortelras, de zonen van yoga (de 'Zelf-geborenen') waren zonder spraak (in onze betekenis van spraak), omdat ze nog geen denkvermogen hadden op ons gebied. Het tweede wortelras had een 'klanktaal', zangerige klanken die alleen uit klinkers bestonden. En het derde wortelras ontwikkelde in het begin een soort taal die slechts een kleine verbetering was van de verschillende klanken in de natuur. Later, in de tweede helft van het derde wortelras, na androgyne wezens te zijn geweest, vond de scheiding der geslachten plaats, werd de voortplanting geslachtelijk en werd de spraak ontwikkeld, maar zelfs toen was het niet meer dan een poging. Het hele menselijke ras communiceerde in die tijd met één en dezelfde taal. De spraak kwam in het vierde wortelras tot ontwikkeling.

Gedachteoverdracht

Voordat de spraak tot ontwikkeling kwam, dus vóór het vierde wortelras, werd gecommuniceerd door middel van gedachteoverdracht. Hiervoor zijn 'gedachten' nodig, maar het denken was nog slechts heel weinig ontwikkeld in de opkomende stoffelijke mensen op een laag aards gebied. Hoewel hun stoffelijke lichamen tot de aarde behoorden, waren zij zich nauwelijks bewust van hun stoffelijke omgeving, terwijl hun monaden op een hoger gebied bleven. Dit echter met als uitzondering het ras dat de

'Zonen van Wil en Yoga' genoemd wordt, de eersten waarin de 'Zonen van Wijsheid' waren geïncarneerd, ofwel hun vormen waren binnengegaan en deze worden *mānasa-putra's* genoemd. In hun geval werd de hele essentie van *manas* onmiddellijk in het zich ontwikkelende menselijke wezen ingeblazen (geïnfuseerd). Zij werden de arhats en worden de 'voedingsbron voor de toekomstige menselijke adepten op deze aarde en tijdens de huidige cyclus' genoemd.

Manas, het denkvermogen

De *mānasa-putra's* zijn de zonen van het goddelijk denkvermogen; zij hebben *manas* volledig ontwikkeld. 'Putra' betekent 'zoon' en 'mānasa' betekent 'de uitstroming van het *goddelijk* denkvermogen oftewel mahat'. De gemiddelde klasse van de mensheid was niet in staat tot een goede of volledige respons op deze infusie, omdat slechts een vonk was geprojecteerd en die klasse derhalve slechts in staat was om de eigenschappen van het lagere denkvermogen op dit aardse gebied te tonen. Om de *GL* echter aan te halen, 'degenen die in hun evolutionaire pogingen slagen, zullen klaar zijn voor de volledige incarnatie van de *mānasa-putra's* in de vijfde ronde. Dat betekent dat de mens dan in staat zal zijn alle vermogens van het denkvermogen te gebruiken'.

Opgemerkt wordt in de *GL II* (199 voetnoot) dat er zonder *manas* geen redenerend vermogen is en dat er zonder redenerend vermogen geen taal of ontwikkeling van taal is.

Taal is echter niet altijd geschikt om *spirituele* gedachten uit te drukken. Ook kan door middel van taal de wereld van het esoterisme niet altijd uitgelegd worden. Meester KH werd hiermee geconfronteerd toen hij aan de heren Sinnett en Hume gedeelten van het esoterisme trachtte uit te leggen (*The Mahatma Letters to A.P. Sinnett, Chronological (ML) 111, Mahatma Brieven (MB) 59*): *Wellicht zul je ons niet goed begrijpen, dit is heel wel mogelijk, want onze taal zal altijd min of meer dat van een parabel en een suggestie zijn, als wij verboden terrein betreden; wij hebben onze eigen en eigenaardige manieren van uitdrukking en wat achter de woorden schuil gaat is zelfs belangrijker dan dat wat je leest. Maar toch - PROBEER.*

KH wijst erop dat Zij niet openlijk kunnen praten over bepaalde onderwerpen en daarmee 'verboden terrein betreden'. Een van de redenen hiervoor is dat er kennis bestaat die verbonden is met krachten die in handen van mensen die niet waardig bevonden zijn, vernietigend kunnen en zouden zijn; het gaat om mensen die nog niet de sprong hebben gemaakt van egoïsme naar altruïsme. KH legt dit als volgt uit: *De mysteriën konden en kunnen nooit binnen het bereik van het grote publiek gebracht worden, tenminste niet vóór die langverwachte dag waarop onze religieuze filosofie universeel is geworden (ML 2, MB 2).*

Esoterische taal

Volgens de *GL I* (310) kan de wereld van het esoterisme alleen maar uitgedrukt worden in de esoterische taal, die universeel is. Het wordt ook de 'mysterietaal' genoemd en in die mysterietaal is het grote archaische systeem vervat dat uit de prehistorische tijden bekend is als de 'heilige wijsheidswetenschap'. Deze wijsheidswetenschap kan in zowel elke oude als in elke nieuwe religie worden getraceerd. Haar universele taal is de taal van de hiërofanen (hogepriesters). Deze taal heeft, zo te zeggen, zeven 'dialecten' en elk dialect verwijst naar - en is speciaal toegeëigend aan één van de zeven mysteriën van de natuur. Elk dialect heeft zijn eigen symboliek. De natuur zou dus ofwel volledig gelezen kunnen worden, ofwel gezien kunnen worden vanuit één van haar speciale aspecten.

Alle oude documenten werden geschreven in deze universele taal. Alle woorden van deze universele taal betekenen hetzelfde voor elk mens van welke nationaliteit dan ook, maar zijn volgens de *GL* nu alleen begrijpelijk voor de weinigen.

Het interpreteren van deze dialecten of allegorische geschriften is buitengewoon moeilijk. Om de allegorieën of de symboliek te begrijpen moet de sleutel gevonden en omgedraaid worden, en er zijn zeven sleutels. Deze zeven sleutels van de mysterietaal zijn echter altijd in bewaring geweest bij de hoogste van de ingewijde hiërofanen van de oudheid.

Zeven sleutels

De zeven sleutels (*GL I*, 325) openen de mysteriën uit het verleden en van de toekomst, zowel van de zeven grote wortelrassen als van de zeven kalpa's. Een kalpa is een groot tijdperk van ontwikkeling. Er zijn geen geschriften die op dit moment de archaische leer in z'n geheel bezitten, want zelfs de Veda's zijn niet volledig. In elke oude religie vind je slechts een paar hoofdstukken van de archaische oorspronkelijk mysteriën. Alleen het oosters occultisme kan zich er op laten voorstaan in het bezit te zijn van het gehele geheim, met de zeven sleutels ervan. Om de wijsheidswetenschap te begrijpen moet je de mysterietaal leren.

De symbolische universele taal heeft sleutels die numeriek en geometrisch zijn. De meest voorkomende archaische symbolen in het oosterse esoterisme zijn een cirkel, een punt, een driehoek, een vlak, een kubus, een vijfhoek, een zeshoek en vlakke figuren met verschillende zijden en hoeken.

Senzar

De naam voor de geheime/heilige taal, ofwel de 'mysterietaal' van de adepten over de hele wereld is 'Senzar'. Deze mysterietaal wordt nog steeds bewaard in enkele broederschappen, zo wordt verteld. Senzar heeft een eigen alfabet, maar kan op verschillende manieren geschreven worden in codes die meer lijken op ideogrammen (karakters die een idee symboliseren, zoals Chinese karakters) dan op lettergrepen, plus het gebruik van getallen en kleuren.

In een artikel over Symboliek en Ideogrammen (*GL I*, 307) wordt gesteld:

Toch is zelfs een parabel een gesproken symbool: een fictie of een fabel, zoals sommigen denken; een allegorische voorstelling, zeggen wij, van levenswerkelijkheden, gebeurtenissen en feiten. En evenals er altijd uit elke parabel een moraal wordt getrokken omdat die moraal een werkelijke waarheid en een feit is in het menselijk leven, evenzo werd een historische werkelijke gebeurtenis afgeleid - door hen die goed ingevoerd waren in de priesterlijke wetenschappen - met behulp van bepaalde emblemen en symbolen opgetekend in de oude tempelarchieven. De religieuze en esoterische geschiedenis van elk volk werd vastgelegd in symbolen; zij werd nooit letterlijk in woorden weergegeven. Alle gedachten en emoties, alles wat geleerd werd en alle kennis die onthuld en verworven werd van de vroegere rassen, werden in allegorie en parabel door beeldspraak uitgedrukt. Waarom? Omdat het gesproken woord een vermogen bezit dat de moderne 'wijzen' niet alleen niet kennen, maar zelfs niet vermoeden en waarin zij natuurlijk niet geloven.

Het vermogen van gesproken woorden

Collected Writings (CW XII, 534-5): De esoterische wetenschap leert dat elke klank in de zichtbare wereld (NB dit betekent ook alle gesproken woorden!) de ermee corresponderende klank in de onzichtbare gebieden oproept en een of andere kracht in de occulte kant van de natuur tot actie aanzet. Sterker nog, elke klank correspondeert met een kleur en een getal (een spirituele, psychische of fysieke potentie) en met een gevoelswaarneming op een of ander gebied. Deze vinden allemaal een weerklank in elke van de tot zover ontwikkelde elementen en zelfs op het aardse gebied, in de Levens die rondzwerven in de aardse sfeer, die hen aldus aanzetten tot actie.

Klank en ritme zijn vibraties in de lucht en maken de corresponderende krachten wakker; een samengaan met deze krachten kan goede of slechte resultaten voortbrengen. *Het werd geen bestudeerder ooit toegestaan geschiedkundige, godsdienstige of werkelijke gebeurtenissen in ondubbelzinnige woorden te verhalen, opdat de bij de gebeurtenissen betrokken machten niet opnieuw aangetrokken zouden worden. Dergelijke gebeurtenissen werden slechts gedurende de inwijding verhaald en iedere leerling moest die in overeenkomstige symbolen optekenen, welke hij aan zijn eigen denkvermogen moest ontlenuen en welke later door zijn Meester onderzocht werden, vóórdat zij tenslotte werden aangenomen (GL I, 307).*

Trillingen

Het occulte belang van het vermogen van klank en ritme wordt ook genoemd in een artikel in CW VI, 89-90, *My Final Word*, waar HPB het heeft over de wederzijdse relatie tussen *de heilige klank en de ether van de ruimte*. Zij geeft het voorbeeld van 'een brahmaan die zekere mantra's (incantaties, bezweringen) tegen een schorpioenen- of slangenbeet reciteert en die de mantra's zingt volgens de methode en intonatie zoals voorgeschreven in de *Yayur-veda*' en gesteld wordt dat dit 'de patiënt

zeker zou genezen – een feit’, zegt HPB, ‘waarvan wij vele malen getuige waren’.

Zoals ieder atoom in elk voorwerp van de natuur, al of niet belevendigd, zijn eigen grondtoon heeft, zijn eigen klank voortbrengt en zijn eigen kleur en getal heeft, zo is elk mens, elke bloem, elke boom en elk hemellichaam een spel en samenspel van harde of zachte klanken, die smelten in een prachtige symfonie ... Zowel klank als kleur zijn trillingen, frequenties. Elk levend organisme brengt harmonie aan klanken voort, als de emoties, gedachten en gevoelens uit een hoger gebied afkomstig zijn, en vreselijke wanklanken als deze gekenmerkt worden door haat en andere lage hartstochten.

In een artikel over *Occulte Vibraties* (CW X, 265-6) vraagt W.Q. Judge (WQJ) aan HPB wat het verschil is tussen de vibraties van gewone mensen en van een adept.

HPB antwoordt: In het algemeen kun je mensen vergelijken met evenveel sleutels op de piano, ieder heeft zijn eigen klank en de combinatie ervan brengt andere klanken voort in eindeloze gevarieerdheid ...

WQJ: Dit gaat in het algemeen op voor de natuur. Verklaart dit het verschil tussen de adept en gewone mensen?

HPB: Ja, het verschil is dat een adept vergeleken kan worden met die ene sleutel die alle sleutels in zich heeft in de grote harmonie van de natuur. Hij heeft de synthese van alle sleutels in zijn gedachten, terwijl de gewone mens steeds dezelfde sleutel als basis gebruikt en alleen maar handelt en denkt in één of meer variaties van deze grote sleutel, terwijl hij met zijn brein slechts een paar akkoorden voortbrengt uit de algeheel grote mogelijke harmonie.

WQJ: Heeft dit iets te doen met het feit dat een leerling de stem van zijn meester kan horen door de astrale ruimten, terwijl een gewoon mens de adepten niet kan horen en er niet mee kan communiceren?

HPB: Dit komt omdat het brein van een chela [leerling] door training is afgestemd op het brein van de meester. Zijn vibraties komen overeen met die van de adept. Het brein dat niet is getraind, is niet zo afgestemd. Het brein van de chela is dus abnormaal, als we er vanuit het standpunt van het gewone leven naar kijken, terwijl dat van de gewone mens normaal is voor wereldse doeleinden.

WQJ: Heeft de adept zijn vibraties dan verhoogd om ze gelijk te hebben aan die van de natuur in z'n geheel?

HPB: Ja, de hoogste adepten, maar er zijn andere adepten, die, terwijl ze ver op alle mensen voorlopen, nog steeds niet in staat zijn op zo'n hoogte te vibreren.

Een voorbeeld van zo'n synchronisatie van vibraties kan worden gevonden in één van de *Mahatma Brieven* (ML 139, MB 140) waar HPB uitlegt hoe slecht haar Engels is. Voor 'Master' maakte het echter geen verschil of haar Engels goed of slecht was, *daar hij het niet spreekt maar elk woord dat ik zeg uit mijn gedachten begrijpt; en ik ben in staat Hem te begrijpen – hoe, zou ik niet kunnen zeggen of verklaren, al sloeg men mij*

dood, **maar ik kan het**. En ze vervolgt: *Ik liet hem enkele zinnen zien die ik in het Senzar in de kamer van zijn zuster aan het bestuderen was, en vroeg hem mij te zeggen of ik ze goed had vertaald - en gaf hem een velletje papier waarop deze zinnen in het Engels waren geschreven. Hij las ze, corrigeerde de vertaling, las ze nog eens over en zei: 'Uw Engels wordt al beter - probeer zelfs het weinige dat ik ervan weet uit mijn hoofd te halen'. En hij legde zijn hand op mijn voorhoofd in de streek van het geheugen en drukte erop met zijn vingers (en ik voelde er zelfs dezelfde lichte pijn in als toen en dezelfde koude huivering die mij had bevangen) en sindsdien deed Hij dit dagelijks met mijn hoofd, ongeveer twee maanden lang.*

Visioenen

HPB legt uit dat het gehele systeem van evolutie, de wetten van het zijn, de mysteries van leven en dood, de werkingen van karma, en al het andere dat ze wist, haar geleerd was in visioenen, in beelden die getoond werden aan haar innerlijk oog. Ze zegt: *Geen woord werd tot me gesproken op de gewone manier behalve, misschien, ter bevestiging van wat er aldus aan me gegeven werd - niets werd me op schriftelijke wijze geleerd. En kennis, zegt zij, aldus verkregen is zo helder, zo overtuigend, maakt zo'n onuitwisbare indruk op het denkvermogen dat alle bronnen van informatie, alle andere methoden van leren, waarmee wij bekend zijn, in vergelijking hiermee in het niets verschrompelen.*

Zoals in het begin al werd aangegeven is 'taal niet altijd adequaat om spirituele gedachten uit te drukken'. In de bovenstaande voorbeelden lijkt het of we te maken hebben met een manier van kennis overdracht die 'voorbij taal' ligt. Toch gaat het steeds om vibraties, klanken, woorden. Er wordt ons geleerd dat het door het 'Woord' is - klank - waardoor alle dingen gemaakt worden of, zoals de *Pistis Sophia* het uitdrukt (CW XIII, 53): *de Klank van de Stem gaf aan alle dingen Vorm.*

Klank

Van klank wordt gezegd dat hij het karakteristiek is van Ākāśa (*GL I, Stanza VI, 205*); deze wordt het substratum van het universele Ākāśa genoemd, de ene eigenschap van Ākāśa. Ākāśa wordt de subtiele, bovenzinnelijke, spirituele essentie genoemd die alle ruimte doordringt: de oersubstantie (*Theosophical Glossary*).

Elke klank heeft het bijbehorende effect door het hele universum heen. Om HPB aan te halen: 'Klank kan geen einde hebben' en toen ze met een potlood op een tafel tikte, merkte ze op: 'Op dit ogenblik heeft dit zijn effect in het hele universum'. Maar het is niet alleen het tikken met een potlood dat z'n effect heeft in het hele universum. Alle klanken, elk gesproken woord, alles wat we zeggen, heeft zijn effect in het hele universum met goede of slechte resultaten als gevolg. Ākāśa, dat de hele ruimte doordringt, staat aan de wortel van de manifestatie van alle klanken.

Als we dit relateren aan wat HPB zei over het verkrijgen van kennis, kunnen we ons afvragen wat dit voor ons betekent. Hoe kunnen wij die kennis verkrijgen die in visioenen aan het innerlijk oog getoond wordt en die zo helder, zo overtuigend, zo onuitwisbaar is, dat alle andere bronnen van informatie, elke andere methode van leren daarbij vergeleken in het niets verschrompelt?

Ākāśa en ons brein

In *The Inner Group Teachings of H.P. Blavatsky* wordt gezegd dat er tijdens het leven zeven lege holten in ons brein zijn die gevuld zijn met Ākāśa, en dat het in deze holten is dat visioenen moeten worden weerspiegeld om in het geheugen te kunnen blijven; elke holte met haar eigen kleur, al naar gelang de staat van bewustzijn waarin we ons bevinden. Hoe kunnen we dan de visioenen in de zeven holten, gevuld met Ākāśa, weerspiegeld krijgen zodat zij in ons geheugen blijven? *De Stem van de Stilte* van H.P. Blavatsky (*SvdS*) helpt ons als er gesproken wordt over de mystieke klanken van de Ākāśische hoogten (nr. 81), die gehoord kunnen worden door de yogi of de asceet in het beginstadium van zijn meditatie: *Voordat u een voet zet op de bovenste sport van de ladder, de ladder van mystieke klanken, moet u de stem van uw innerlijke GOD [het Hoger Zelf] op zeven wijzen horen* (nr. 41). Zes van de zeven hebben betrekking op de zeven beginselen maar *De zevende (Ātma) verzwelgt alle andere klanken. Zij sterven weg en worden dan niet meer gehoord* (nr. 49). Volgens het *Glossarium* van *De Stem van de Stilte* betekent dit dat de persoonlijkheid is vernietigd en de innerlijke individualiteit is opgenomen in het Zevende oftewel de Geest en zich daarin verliest: *...dan is de leerling opgegaan in het ENE, wordt dat ENE en leeft daarin* (nr. 50).

Dhāranā

Er is nog een andere benadering die interessant is en gerelateerd is aan het allereerste advies dat in de *Stem van de Stilte* (nr. 2) wordt gegeven: *Hij die de stem van Nāda, 'het Geluidloze Geluid', zou willen horen en begrijpen, moet leren wat de aard van Dhāranā is.*

Nāda, de 'Geluidloze Stem' of de 'Stem van de Stilte' zou misschien letterlijk de 'Stem in het Spirituele Geluid' moeten zijn, omdat Nāda in het Sanskriet het equivalent van de Senzar term is (Glossarium I, 2). In het Engels staat er 'sound', wat zowel 'klank' als 'geluid' betekent.

Omdat klank de uitdrukking is van gedachte, kunnen we stellen dat 'spirituele klank' gerelateerd is aan 'spirituele gedachte'. Omdat we gezien hebben dat taal niet in staat is om spirituele gedachten uit te drukken, moeten we 'voorbij taal' gaan en meer uitvinden over de 'Stem in het Spirituele Geluid'.

Dhāranā is de intense en perfecte concentratie van het denkvermogen op een innerlijk object, vergezeld door een absolute abstractie van alles dat behoort tot het uiterlijke universum, oftewel de wereld van de zintuigen. Het wordt als volgt uitgelegd: 'Als de leerling in staat is zijn denken vrij te houden van alle uiterlijke objecten, dan is hij in Dhāranā'. Maar hoe

perfect en intens de concentratie ook is, het is niet genoeg want, voordat de ziel in staat is om te begrijpen en zich zou kunnen herinneren – naar mijn mening het begrijpen en zich herinneren van de weerspiegelde visioenen in de holten van ons brein – ‘moet de ziel één worden met de “Stille Spreker”, zoals de vorm waarnaar de klei gemodelleerd wordt eerst één was met het denken van de pottenbakker.’ Als we inderdaad tot begrijpen willen komen en het ons willen kunnen herinneren, moeten we nog meer ontdekken. Dhāranā is in het occulte systeem het zesde stadium van ontwikkeling, en nog niet het zevende, het meest spirituele.

Dhyāna

Dhyāna is de laatste trap **op deze aarde**, tenzij men ten volle een MAHATMA wordt (SvdS, noot 41). Dhyāna betekent letterlijk ‘contemplatie’. Het is één van de zes pāramitā’s [deugden] van perfectie. Uitgelegd wordt dat in de staat van Dhyāna, spiritueel gezien, nog bewustzijn is van het Zelf en van de werkingen van de hogere beginselen, en dat Dhyāna de voorbode is van Samādhi. Wat wordt dan bedoeld met Samādhi?

Samādhi

Samādhi is de staat van feilloos waarnemen: hier wordt ons waarnemen niet meer verstoord. Volgens de *Theosophical Glossary* staat Samādhi voor ‘zelfbeheersing’. Degene die dit vermogen beheerst, is in staat absolute beheersing uit te oefenen over al zijn fysieke en mentale vermogens. **Samādhi** is de toestand waarin de asceet het bewustzijn van elke individualiteit verliest, die van hemzelf inbegrepen. Hij wordt – het AL (SvdS, noot 42). De leerling is opgehouden het vele te horen, is uitgestegen boven de mystieke klanken van de Ākāśische hoogten, heeft de staat van feilloos waarnemen verworven: de innerlijke klank heeft de uiterlijke vernietigd.

De Stem van de Stilte:

98. *En nu, rust onder de Bodhi-boom die de volmaaktheid is van alle kennis, want weet, u bent de Meester van Samādhi – de staat van feilloos waarnemen.*
99. *Zie! U bent het licht geworden, u bent de klank geworden, u bent uw Meester en uw God. U bent UZELF het doel van uw zoektocht: de ononderbroken STEM die eeuwigheden doorklinkt, vrij van verandering, vrij van zonde, de zeven klanken in één.*

Die STEM is de STEM van de STILTE: voorbij elke taal...

Dit artikel is eerder gepubliceerd in *The Theosophist*, november 2008, onder de titel *Beyond Language*.